

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นรากฐานสำคัญ เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้กับเด็กและเยาวชน แต่ว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ส่งผลกระทบต่อประชาชนซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น อบายมุข ความขัดแย้ง ผลประโยชน์ นอกจากนั้นแล้วยังส่งผลให้เด็กและเยาวชน อาจหลงผิดติดยาเสพติดได้อย่างน่าเป็นห่วง เมื่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์เข้ามามีชีวิตจำกัด ส่งผลให้ประชาชนหลงกลติดอยู่ในวัตถุนิยมมากขึ้น จนขาดสติพิจารณาให้รอบคอบ ผู้คนมีสภาพจิตใจตกต่ำลง ขาดศีลธรรม สมจริงตามคำที่หลวงพ่พุทธทาสได้กล่าวว่า “สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงไม่ ผู้คนนิยมวัตถุมากขึ้น ก็มีกิเลสมากขึ้น และสิ่งที่ขาดคือศีลธรรม สภาพสังคมฟอนเฟะ เพราะรับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามามากเกินไป คนไทยรับเอาโดยไม่พิจารณา”^๑ สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ปัจจุบันจิตใจผู้คนสับสน อลเวง ขาดรากฐานอารยธรรมที่มั่นคง วัฒนธรรมปนเป หันเหตามยถากรรม รวนเรเลือกไม่ถูก เดียวจะตามฝรั่ง เดียวจะถอยหลังเข้าคลอง ชีวิตบัดซบ ไร้คุณค่าและความหมาย ชีวิตลดราคา ปลิดง่าย ๆ ไร้เหตุผล”^๒ สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ว่า “สุดท้ายก็คืออบายมุขมาก อบายมุขมากก็ไปสัมพันธ์กับเรื่องความฟุ่มเฟือย ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายในด้านต่างๆ การติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะการที่เด็กวัยรุ่นมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้สังคมทรุดโทรมมาก”^๓

แนวทางการบริหารจัดการเชิงพุทธ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงความล้มเหลวของการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีการบริหารแบบทุนนิยมในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความทุกข์ ๖ ประการ คือ ความไม่ยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ความไม่มั่นคงทางสังคม การทุจริตคอร์รัปชัน ความไร้ซึ่งความยั่งยืน ความไร้ซึ่งเสถียรภาพและสันติสุข ซึ่งความทุกข์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่มนุษย์ถูกครอบงำ ล้มมองเข้ามาในตัวตนโดยเฉพาะแก่นแท้ของจิตใจ หรือมองเข้ามาแบบคับแคบ วนเวียนอยู่ในบ่วง

^๑พุทธทาสภิกขุ, *ท่านพุทธทาสกับการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๙๐.

^๒ระวี ภาวิไล, *การศึกษาเพื่ออยู่เย็นเป็นสุข*, (เชียงใหม่: ทิพย์เนตรการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๙.

^๓พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *การพัฒนาจริยธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

แห่งต้นหา อาจตกไปสู่ความทุกข์เหมือนเดิม แนวความคิดนี้ชี้ให้เห็นถึงความทุกข์ที่มีสาเหตุสำคัญมาจากภายในจิตใจ^๕ ต้นหาคือความต้องการผลประโยชน์ไม่มีที่สิ้นสุด ทิฐฐิคือความเชื่ออุดมการณ์รุนแรงเกินเหตุ มานะคือความต้องการอำนาจหรือแสวงหาความยิ่งใหญ่ในสังคม

การบริหารจัดการเชิงพุทธ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรทุกหน่วยงาน ด้วยเหตุที่ว่าสังคมปัจจุบันตกอยู่ภายในอำนาจเงินตรา โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำ นักการเมือง นักธุรกิจ แม้แต่พระสงฆ์องค์เจ้า ยังเชื่ออำนาจวัตถุนิยม เมื่อเป็นเช่นนั้น ส่งผลให้เกิดคู่แข่งกันเพื่อเอาชนะ สำหรับการบริหารเชิงพุทธเน้นการแสวงหาตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา เป็นแนวทางให้สังคมเกิดความพอเพียงเป็นพื้นฐานแห่งความสันติสุข^๕ จากแนวคิดดังกล่าวมานั้นชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ค่านิยมและพิธีกรรม ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบริหารตามหลักธรรมที่ผู้บริหารสามารถนำประยุกต์ใช้กับการบริหารได้ตลอดเวลา ได้แก่ ตามหลักอิทธิบาท ๔ และตามหลักสัปปริสธรรม ๗^๖

ตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึงคุณธรรมเครื่องส่งเสริมการทำงานให้ถึงความสำเร็จทางแห่งความสำเร็จหรือคุณธรรมที่นำไปสู่เป้าหมายองค์การ เป็นแนวทางการทำงานที่พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติมาแล้ว เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวัง^๗ (๑) ฉันทะ คือความพอใจ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรัก จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ (๒) วิริยะ คือความเพียร มุ่งมั่น ทุ่มเท ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม (๓) จิตตะ คือความคิดตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด (๔) วิมังสา คือการใช้ความคิดถูกวิธีโยนิโสมนสิการความไตร่ตรอง

ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ พระพุทธเจ้า ทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆ ซึ่งคุณสมบัติของผู้หน้าที่ดีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วย การกระทำหรือพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาดนำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นอันวยประโยชน์สุขแก่สังคม (๑) ธัมมัญญตา ผู้บริหารต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ รู้กฎกติกาให้ชัดเจน เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถึงเป้าหมาย (๒) อัตถัญญตา ผู้บริหาร

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓๓.

^๕ สุลักษณ์ ศิวรักษ์, **ศาสนากับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓.

^๖ กมล ฉายะวัฒน์, **การบริหารคนและงานด้วยวิถีการของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **หลักพุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทธรรมมิกจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๖๖๕.

ต้องรู้จักผล เข้าใจวัตถุประสงค์การที่จะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย (๓) อัตตัญญูตา ผู้บริหารต้องจักตน สำนวญอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อน จุดแข็งอะไร แล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตน (๔) มัตตัญญูตา ผู้บริหารต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดี (๕) กาลัญญูตา ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลา (๖) ปริสสัญญูตา ผู้บริหารต้องรู้จักชุมชน เข้าใจความต้องการของสังคมได้ถูกต้อง (๗) บุคคลัญญูตา ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักบุคคล รู้จักประเภทบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในโรงเรียนได้อย่างบูรณาการ นอกจากนั้น การพัฒนาการศึกษา ก็คือแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาให้มีการพัฒนาทั้งผู้บริหาร บุคลากร รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม สำหรับการบริหารงานไปประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษา คาดหวังว่าการประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในโรงเรียน^๙ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนางบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปภายในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อติดตามผลถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคที่มีกระทบต่อการบริหาร แล้วจึงจัดทำเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาองค์กร^{๑๐} ดังนั้น แนวทางการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ผู้บริหารต้องมีกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้คงเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ซึ่งตามปกติแล้วโรงเรียนก็ต้องปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงพุทธ เน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ให้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้น การบริหารทรัพยากรทั้งบุคลากร ทรัพย์สินเงินทอง วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา ความเสี่ยงภัย กฎเกณฑ์ทางสังคม และการจัดการประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม ให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี” เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

^๙กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔๕.

^{๑๐}Robert G.Owens, *Organization Behavior in Education*, (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1981), p.250.

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำเสนอการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนนทบุรี นอกจากนั้น ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ ประโยชน์เพื่อเป็นฐานข้อมูลการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี ประสิทธิภาพ และเจริญรุ่งเรืองต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ หลักพุทธธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ควรจะเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี ควรจะเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด นนทบุรี” ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบูรณาการหลักธรรมกัน เป็นไปตามหลักการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และ การควบคุม นอกจากนั้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ กล่าวคือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร พยายาม จิตตะ เข้าใจสภาพทั่วไป และวิมังสา การตรวจสอบ รวมทั้งตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ กล่าวคือ ฉัมมัญญตา รู้จักเหตุ อตถัญญตา รู้จักผล อตตัญญตา รู้จักตน มัตตัญญตา รู้จักประมาณ กาลัญญตา รู้จักเวลา ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน และบุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๘ รูป/คน และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน

งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และครู จำนวน ๕๘๕ คน^{๑๐}

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษาวิจัย ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัย ได้ศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ จนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๒๔ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธ หมายถึงการนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารให้มีความเหมาะสม ชัดเจนขึ้น เพื่อประยุกต์กับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อจัดสรรทรัพยากรทั้งปวงภายในโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎระเบียบ นโยบายการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักอิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่จะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จและมีความสุข ได้ด้วยความศรัทธาความเชื่อมั่น ให้ประสบผลสำเร็จและมีความสุขกับงาน ยิ่งได้รวมพลังกับธรรมะอื่นๆ ก็จะเพิ่มความสำเร็จ เพิ่มความสุขในการทำงานยิ่งขึ้น

ฉันทะ หมายถึงทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ

วิธียะ หมายถึงทำความเพียรที่เกิดจากตนเองและความเพียรที่บุคคลอื่นช่วยกระตุ้น

จิตตะ หมายถึงการใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

วิมังสา หมายถึงการใช้ปัญญาตรวจสอบข้อบกพร่องเป็นต้น

หลักสัปปริสธรรม ๗ หมายถึงหลักธรรมของสัตบุรุษผู้บริหารหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้บริหารสามารถนำมาบูรณาการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ คือบุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นหลักธรรมสร้างความสัมพันธ์ระดับผู้บริหารกับบุคลากรผู้อยู่ในองค์กรทุกฝ่ายให้ปฏิบัติงาน

^{๑๐} กลุ่มนโยบายและแผน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต ๒, (นนทบุรี: ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๖๗.

ให้เกิดความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์กับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างดีมีคุณภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งตามหลักสัปปริสธรรม บุคคลทุกระดับสามารถนำประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตได้ ส่งเสริมการทำงานให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การศึกษา การทำธุรกิจทุกชนิด อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเงิน การบรรลุผลประโยชน์

ฉัมมัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักเหตุ

อัตถัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักผล

อัตตัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักตน

มัตตัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักประมาณ

กาลัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา

ปริสสัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักประชุมชน

บุคคลัญญตา หมายถึงความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี หมายถึงการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเป็นต้น สำหรับการแบ่งเขตการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี เป็นไปตามระบบการแบ่งพื้นที่การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ให้มีรูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเชิงพุทธ โดยการจัดสรรทรัพยากรทั้งปวง เช่น บุคลากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารการจัดการ ตามด้วยหลักการบริหาร ๕ ประการ ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม

บุคลากร หมายถึงผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และครูของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๖.๒ ได้ทราบหลักพุทธธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๖.๓ ได้ทราบการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๔ ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นฐานข้อมูลการประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเจริญรุ่งเรืองต่อไป